

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
HUZURIDAGI KASBIY TA‘LIM AGENTLIGI
KASBIY TA‘LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI**

**O‘RTA MAXSUS VA KASBIY TA‘LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG
KADRLARINI ATTESTATSIYADAN O‘TKAZISH UCHUN
AVTOMOBILLARDA ISHLATILADIGAN ASHYOLAR FANIDAN
MALAKA TEST SINOVI TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI**

Toshkent – 2026

O‘RTA MAXSUS VA KASBIY TA‘LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG KADRLARINI ATTESTATSIYADAN O‘TKAZISH UCHUN AVTOMOBILLARDA ISHLATILADIGAN ASHYOLAR FANIDAN MALAKA TEST SINOVI TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI

I. Maqsad

Mazkur test varianti tafsilotining maqsadi kasbiy ta‘lim fanlarini bilish darajasini baholashning malaka toifalarini berish test tizimi doirasida “Avtomobillarda ishlatiladigan ashyolar” maxsus fanidan talabgorlarining bilim darajasini aniqlash va sertifikatlash uchun qo‘llaniladigan test varianti formati (topshiriqlar soni, turi, vaqt me‘yori), fan mazmuni tarkibi, kognitiv ko‘nikma darajalri, baholash mezonlari va talabgorlarning tayyorgarlik darajasiga qo‘yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

II. Me‘yoriy asoslar

1. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 17-sentabrdagi **“Maktabgacha, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta‘lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o‘tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”**gi 572-sonli Qarori.

2. Fan dasturi O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2025-yil 18-avgustdagi 47-q/q-sonli hamda Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligining 2025-yil 18-avgustdagi 40-q/q-sonli “Umumta‘lim fanlarini kasbiy ta‘lim yo‘nalishiga mos tanlov fanlari orqali o‘qitishni tashkil etish to‘g‘risidagi” qo‘shma qaroriga muvofiq joriy etilgan.

III. Baholash qamrovi: mazmun sohalari

Avtomobillarda ishlatiladigan ashyolar

Neft va uni qayta ishlash mahsulotlari
Avtomobil benzinlari
Dizel dvigatellari uchun yonilg‘ilar
Gazsimon yonilg‘ilar
Ichki yonuv dvigatellar uchun moylari
Ichki yonuv dvigatellari uchun moylar (Maxsus moylar)
Transport vositalarining uzatgichlarida ishlatiladigan moylar. Transport vositalarida ishlatiladigan plastik surkov moylari)
Transport vositalarida qo‘llaniladigan maxsus suyuqliklar

Neft mahsulotlari sarfini me'yorlash va tejash yo'llari. (Neft mahsulotlari bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi va yong'inga qarshi chora-tadbirlar)
 Transport vositalarida qo'llaniladigan konstruksion materiallar.
 Avtomobilsozlikda ishlatiladigan plastmassalar
 Avtomobilsozlikda ishlatiladigan rezinalar
 Lok-buyoq materiallari va ular asosidagi qoplamalar
 Sintetik moylar
 Avtomobillardagi interer va jihozlash materiallari.

IV. Baholanadigan mazmun sohalar va konstuktlar

T/r	Mazmun sohalar	Konstruktlar	Testlar soni
1	Neft va uni qayta ishlash mahsulotlari	Neft. Neftni qayta ishlash va yarimfabrikatlarni tozalashning zamonaviy texnologiyalari	6 ta
2	Avtomobil benzinlari	Benzin markalari, ularni olish usullari va ularning qo'llanilishi	4 ta
3	Dizel dvigatellari uchun yonilg'ilar	Dizel yonilg'ilari. Dizel yonilg'ilari xossalari. Dizel yonilg'ilari assortimenti	4 ta
4	Alternativ yonilg'ilar	Alternativ yonilg'ilarning qo'llanilishi. Suyuqlashtirilgan gazlar. Siqilgan gaz va generator gazi. Biogaz. Gazkondensat yonilg'ilar, spirtlar va vodorod.	4 ta
5	Moylarning olinishi. Ichki yonuv dvigatellar uchun moylar	Moylarning olinishi. Motor moylari. Motor moylari assortimenti. Sintetik moylar.	10 ta
7	Gidravlik moylar	Gidravlik moylar turlari. Hidravlik moylarning qo'llanilishi	1 ta
8	Transmission moylar	Transmission moylar. Avtomobil va traktorlar uchun transmission moylarni tanlash	3 ta
9	Plastik surkov moylar	Plastik surkov moylarining qo'llanilishi	2 ta
10	Maxsus suyuqliklar.	Sovituvchi suyuqliklar. Tormoz suyuqliklari	3 ta
11	Neft mahsulotlari bilan ishlash	Neft mahsulotlari sarfini me'yorlash va tejash yo'llari. (Neft mahsulotlari bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi va yong'inga qarshi chora-tadbirlar)	2 ta

12	Transport vositalarida qo'llaniladigan konstruksion materiallar	Avtomobilsozlikda ishlatiladigan plastmassalar; Avtomobilsozlikda ishlatiladigan rezinalar; Lok-buyoq materiallari va ular asosidagi qoplamalar; Avtomobillardagi interer va jihozlash materiallari.	1ta
----	---	--	-----

V. Baholanadigan kognitiv ko'nikmalar va taqsimoti

T/r	Kognitiv daraja	Izohi	Ulushi (%)
1.	Bilish	Fanga doir nazariy ma'lumotni, atama va qoidalarni eslab qolish, tushunish, nazariy jihatdan tahlil qila olish	20 %
2.	Qo'llash	O'zlashtirgan nazariy bilim va tushunchalarni yangi kontekstlarda (ta'limiy, muammoli vaziyat va pedagogik-psixologik holatlarda) ishlata olish	60 %
3.	Mulohaza qilish	Muayyan faktlar, dalillar va normalarni mantiqiy bog'liq tarzda tahlil qilib, jarayonlarning ketmaketligini farqlab, vaziyatni analiz qilib, xulosalar chiqara olish	20 %

VI. Test turlari va taqsimoti

T/r	Test turi	Izohi
1.	Y1	To'rtta variantdan bittasi to'g'ri bo'lgan muqobil javobli yopiq test
2.	Y2	Tartiblangan bir nechta javoblardan to'g'rilarini topishni talab qiladigan muqobil javobli yopiq test
3.	Y3	Moslashtirishni talab qiladigan yopiq test
4.	Y4	Gap yoki jarayonlarni to'g'ri ketma-ketlikda joylashtirish talab etiladigan yopiq test

VII. Baholash mezoni va ajratilgan vaqt

Test topshiriqlari umumiy 80 ball bilan baholanadi.

Har bir to'g'ri javob 2 ball, noto'g'ri javob esa 0 ball bilan baholanadi.

Test topshirig'ini bajarish uchun 80 daqiqa vaqt me'yori belgilanadi.

VIII. Imtihon tartibi

Taqiqlangan vositalar: imtihon vaqtida mobil telefon, aqlli soat, planshet yoki elektron eslatmalardan foydalanish qat'iy man etiladi.

Axloq va intizom: nusxa ko'chirish, yordam so'rash yoki yordam berish, imtihon davomida gaplashish, ruxsatsiz chiqish kabi holatlar taqiqlanadi.

Nazoratchi qoidabuzarlikni aniqlaganda, uni rasmiylashtirib, tinglovchini testdan chetlashtiradi va natijasi bekor qilinadi.

IX.. Tavsiya etilgan adabiyotlar

1. Leffler, William L. Petroleum Refining in Nontechnical Language — 4th ed. Printed in the United States of America, New York, 2011.

2. Z.X.Alimova. Transport vositalarida ishlatiladigan ekspluatatsion materiallar. -T.: «Fan va texnologiya»,-2011y.

3. Z.X. Alimova, J.R.Qulmuxamedov. Neft maxsulotlarini fizik va kimyoviy tahlili. -T.: «NOSHR»,- 2013y.

4. Z.X. Alimova, J.R.Qulmuxamedov. Neft maxsulotlarini olinishi, ishlatilishi va sifatini tahlili. -T.: «Fan va texnologiya»,- 2016y.

Qo'shimcha adabiyotlar.

1. Кириченко Н.Б. Автомобильные эксплуатационные материалы Учебное пособие для сред.проф.образования - М.: Из.Центр «Академия», 2003г.

2. Синельников А.Ф, Балабанов В.И, Автомобильные топлива, масла и эксплуатационные жидкости. Краткий справочник. - М.:ЗАО «КЖИ «За рулем», 2003г.

3. Matkarimov K.E. Avtomobillarga ishlatiladigan ashyolar .Toshkent. "Talqin" -2008.

4. Балтенас Р, Сафонов А., А.И.Ушаков, В.Шергалис Моторные масла, Аль- фа-Луиб Москва-Санкт-Петербург, 2004г.

5. Гуреев А.А., Фукс И.Г., Лашхи В.Л. Химмотология. М.Химия, 1986г., 368с.

6. Манусаджянц О.И., Смал Ф.В. "Автомобильные эксплуатационные материалы". М., Транспорт, 1989 г

**Eslatma:* test topshiriqlari mazmuni tavsiya etilgan adabiyotlarda aks etgan mazmun, tamoyil va yondashuvlar bilan moslashtiriladi, ammo test topshiriqlari to'g'ridan - to'g'ri manbalardan olinmaydi. Malaka sinoviga tayyorgarlik ko'rish jarayonida tavsiya etilgan adabiyotlar eslab qolish manbai sifatida xizmat qilishdan ko'ra, umumiy kasbiy tayyorgarlikni mustahkamlashga qaratilgan.